

УДК 373.3/.5.091.33-027.22:796.093(498)

*ОЛЕКСАНДРА ЦИБАНЮК, кандидатка педагогічних наук, доцентка,
кафедра теорії та методики фізичного виховання і спорту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Україна
ORCID ID 0000-0001-5367-5747
o.tsibanyuk@chnu.edu.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ СУЧАСНОЇ РУМУНІЇ

*OLEKSANDRA TSYBANUYK, PhD (pedagogy), Assoc. Prof., dept.
of theory and methodology of Physical Education and sport,
Yuriy Fedkovych Chernsvtsi National University, Ukraine*

PECULIARITIES OF THE ORGANIZATION OF FORMS OF PHYSICAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN OF MODERN ROMANIA

У статті проаналізовано особливості організації форм фізичного виховання учнів закладів освіти Румунії. Авторка виокремила та погодилась з думкою дослідників Г. Арделеана, Г. Керстя, Е. Фіреа, про взаємовплив різних форм; визначила їх певні просторово-часові і демографічні властивості. Також були виділені загальні характеристики форм фізичного виховання учнів румунських закладів освіти, зокрема, керівництво фахівцями; обов'язковий або факультативний характер; вирішенні завдання формування фізичних якостей та низки знань, умінь і навичок, профілактики захворювань, розвитку фізичних можливостей організму тощо. У роботі схематично представлено систему форм фізичного виховання в румунських закладах освіти, зокрема, у школах. Наведені тлумачення різних фахівців щодо класифікації означених вище форм.

Ключові слова: вільний вибір, гімнастика, Румунія, свято, туристичний похід, факультатив, фізичне виховання, форми, школа.

Summary. The article analyzes the peculiarities of the organization of forms of physical education of students of educational institutions in Romania.

The author singled out and agreed with the opinion of researchers G. Ardelean, G. Kerst, E. Fire, about the interaction of different forms – one on another; identified their specific spatio-temporal and demographic properties. The general characteristics of the forms of physical education of students of Romanian educational institutions were also highlighted, in particular the guidance of specialists; mandatory or optional; solve the problem of formation of physical qualities and a number of knowledge, skills and abilities, disease prevention, development of physical capabilities of the organism, etc. The paper schematically presents a system of forms of physical education in Romanian educational institutions, in particular in schools. Interpretations of various specialists on the classification of the above forms are given.

Key words: free choice, gymnastics, Romania, holiday, hiking, electives, physical education, forms, school.

Meta: проаналізувати особливості організації форм фізичного виховання учнів шкіл сучасної Румунії.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Для освітян і фахівців сфери фізичної культури і спорту стає очевидним, що актуальною нині є потреба глибокого реформування фізкультурної освіти та фізичного ви-

ховання підростаючого покоління відповідно до національно-ідейних цінностей та світової динаміки. У цьому сенсі актуальним постає питання вивчення теорії і практики фізкультурної освіти у країнах Європейського Союзу, оскільки наукове обґрунтування подібної проблематики диктується сучасними тенденціями оптимізації або навіть реформування освітнього процесу. Фізкультурна освіта та фізичне виховання повинні відбуватися з урахуванням і на основі державних особливостей розвитку культури і спорту, що є системою орієнтирів і поглядів на роль, організацію та функціонування сфери зазначеної вище галузі на довгостроковий період з урахуванням розвитку держави та світового досвіду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення досвіду європейських країн у галузі фізичного виховання і спорту представлено низкою праць педагогів, фахівців галузі тощо. Так, проблемам моніторингу фізичного виховання учнів присвячені дослідження Т. Завгородньої, М. Кожокар, І. Стражнікової, (О. Tsybanyuk, Y. Galan, T. Zavgorodnia, I. Strazhnikova, I. Kushnir, O. Shestobuz, O. Yarmak, M. Kozhokar, 2019); О. Цибанюк та Ю. Мосейчук (О. Tsybanyuk, Y. Moseychuk, 2019). Аспекти реформування фізичного виховання у пост-

соціалістичних країнах вивчали Г. Арделеан, Г. Богданов, А. Карпов, З. Кузнецов, О. Куц. Проблеми методичного забезпечення фізичного виховання у загальноосвітніх школах та ліцеях соціалістичного часу в Румунії досліджував І. Попеску.

Виклад основного матеріалу дослідження. Програмове забезпечення навчального предмета "Фізичне виховання, спорт і здоров'я" у початковій школі сучасної Румунії охоплює дві навчальні програми – "Фізичне виховання" та "Гра і рух". Саме таке поєднання дозволить, на думку розробників, забезпечити реалізацію потреби в русі кожного учня. Навчання за програмою "Фізичне виховання" безпосередньо забезпечує загальний фізичний розвиток, який реалізується через формування рухливих умінь і навичок, зростання фізичних якостей, надання переваги інтеграції у природне та соціальне середовище (Додаток № 2 до наказу № 5003/02.12.2014 Міністерства національної освіти Румунії). "Гра і рух" мають завданням доповнювати та підсилювати цей вплив, розглядаючи ігри з їх пізнавальною, соціальною і розвивальною складовими, базою програми.

На відміну від "Фізичного виховання" (2 год на тиждень, реалізація здійснюється учителем фізичного виховання) для предмета "Гра і рух" передбачена 1 година на тиждень під керівництвом учителів початкових класів/інструктора чи вчителя фізичного виховання (*Programa scolara pentru disciplina "Educatie fizica"*).

Заняття фізичними вправами організують для реалізації завдань фізичного виховання на рівні всіх його підсистем, у яких зміст занять і форми проведення відрізняються. На думку фахівців Г. Арделеана, Г. Керстя, Е. Фіреа, з якою погоджуємось і ми, різні форми взаємно доповнюють і впливають одна іншу; мають основу – урок фізичного виховання; певні просторово-часові і демографічні властивості; залежать від загальних і місцевих факторів тощо (Арделеан Г. І. *Реформування системи фізичного виховання школярів Румунії*; Carstea Gh. *Educatia fizica – teoria si bazele metodicii*; Carstea Gh.

Metodica educatiei fizice scolare; Firea E. *Metodica educatiei fizice scolare*).

Відповідно формуються і тепер галузі та сектори діяльності із специфічними завданнями, організаторськими структурами, специфічними проблемами та методологіями – підсистеми: фізичне виховання дітей дошкільного віку; фізичне та спортивне виховання школярів; фізичне та спортивне виховання студентів; фізичне та спортивне виховання військовослужбовців; спортивні галузі: "спорт для всіх" – адресований усім верствам населення; професійний спорт; жіночий спорт; спортивна медицина; наукові установи у спортивній галузі; підготовка фахівців (учителів фізичного виховання, тренерів, спортивних лікарів, кінетотерапевтів, дослідників, організаторів, арбітрів); будівництво й облаштування спортивних баз; спеціальне обладнання та екіпірування; менеджмент і маркетинг спортивної діяльності; видавництво фахових масмедіа та літератури тощо.

Незалежно від підсистеми фізичного виховання, форми організації фізичних вправ усе відбувається наступним чином: 1) керуються, здебільшого, фахівцями; 2) мають обов'язковий або факультативний характер; 3) вирішують завдання формування фізичних якостей та низки

знань, умінь і навичок, профілактики захворювань, розвитку фізичних можливостей організму, виховання різноманітних чеснот тощо шляхом використання засобів змагального та незмагального характеру (G. Mitra, Al Mogos. *Metodica educatiei fizice scolare*).

У фізичному та спортивному вихованні школярів з метою закріплення інтересу до рухової діяльності широко й регулярно застосовуються елементи окремих видів спорту, східних тіловиховних практик. На думку румунських фахівців Г. Керстя та Е. Фіреа, упровадження зміст уроків фізичного виховання таких елементів підвищує їх привабливість та ефективність, дозволяє використовувати систему оцінки фізичної підготовленості учнів та сприяє зміцненню взаємозв'язку форм і методів роботи, і цей синтез вдало практикується у фізичному вихованні дітей та молоді, спорті для всіх і професійному спорті (Firea E. *Metodica educatiei fizice scolare*).

Систему форм фізичного виховання в румунських закладах освіти, зокрема в школах, представляємо схематично (рис. 1).

Відповідно до вимог навчальних програм 2014 р. виокремлені форми фізичного виховання учнів початкових класів, а саме: різновиди уроку (рум. lectie – О. Ц.), хвилинка

Рис. 1. Система форм фізичного виховання в румунських закладах освіти

фізичного виховання (рум. *Momentul de educatie fizica – O. Ц.*), організовані перерви (рум. *Pauza organizata – O. Ц.*), щоденна гімнастика (рум. *Gimnastica zilnica – O. Ц.*); форми фізичної активності у вільний час (рум. *Forme desfasurate in timpul liber al elevilor – O. Ц.*); форми спортивної та змагальної діяльності (рум. *Forme de activitate specifice sportului de performanta – O. Ц.*).

Так, хвилинки фізичного виховання – "фізхвилинки" як "екстра дидактичні" форми фізичного виховання організуються щоденно, на уроках з інших навчальних дисциплін під керівництвом учителя. Їх метою визначені запобігання втоми; відновлення працездатності учнів, поліпшення їх самопочуття, підвищення їхньої уваги, попередження порушень постави тощо. При цьому передбачені вправи, що не потребують вихідних положень лежачи та значних пересувань (тривалість – 3–4 хвилини). Особливістю організації фізхвилинки в румунській початковій школі виокремлено можливість заміни вправ на рухливу гру різної інтенсивності та пальчикові або дихальні вправи (*Iriminescu Nicola. Unitatea scolara cu Clasele a I-VIII*).

Організована перерва в початковій школі Румунії проходить під керівництвом учителів. Планування таких форм роботи здійснюється під керівництвом учителів фізичного виховання і спорту та за участі студентів-практикантів. Як правило, перерви проводяться на високому емоційному рівні: використовуються рухливі ігри, естафети, жартівливі комплекси вправ з музичним супроводом; нестандартне обладнання.

Щоденна гімнастика у школах Румунії рішенням Міністерства освіти ще 1972 р. визначена обов'язковою формою для всіх ланок доуніверситетської освіти (*Арделан Г. І. Реформування системи фізичного виховання школярів Румунії, с. 75*). І хоча після 1989 року ця форма не була скасована, за свідченням практиків, вона тривалий час використовувалась, на жаль, не у багатьох школах і лише для учнів 1–4 класів (*Арделан Г. І. Реформування системи фізичного виховання школярів Румунії, с. 76*).

Тогочасні рекомендації фахівців – щоденна організація, тривалість від 3 до 5 хвилин, використання вихідного положення лише стоячи та музичного супроводу, керівництво викладача фізичного виховання є актуальними і зараз.

Цікаво, що проведення щоденних гімнастичних комплексів регламентовано не лише перед початком, а й можливе під час організованої перерви. Мета досягається для використання як класичних комплексів фізичних вправ – 6–8 (з урахуванням віку), так і комплексів бейбі-йоги, хатхайого; на фітболах, степ платформах тощо.

Ранкова гімнастика – класична форма фізичного виховання, яка збережена в закладах інтернатного типу, таборах відпочинку, зокрема у спортивних, має дотичний зміст із щоденною гімнастикою; чітко визначений час проведення – ранкові години. У літніх таборах відпочинку зміст і тривалість гімнастики урізноманітнюється і збільшується за рахунок бігу, стрибків, рухливих ігор та танцювальних вправ тощо (*Carstea Gh. Educatia fizica – teoria si bazele metodicii.; Carstea Gh. Metodica educatiei fizice scolare*).

Крім того, в організації дня учнів спортивних класів гімнастика виокремлена як вдала організаційна форма, особливо у міжзмагальний період.

Компенсаторна гімнастика – це форма організації занять фізичними вправами для учнів старших класів, яка проводиться у шкільних лабораторіях або майстернях протягом 3–4 хвилин. Головна мета такої форми стратегічна – формування в учнів переконання у необхідності її використання після закінчення навчання в довільній професійній діяльності.

Форми фізичної активності учнів у вільний час передбачають, на думку румунських теоретиків і практиків А. Драгнеа, А. Бота, Н. Ірімнеску, М. Станеску, С. Теодереску, В. Тудора, факультативні форми фізичної активності у числі членів шкільного спортивного товариства, а саме:

а) різновиди змагань – змагання між класами, традиційні міжшкільні змагання, національний чемпіонат

шкіл, кубки та першості – усе це проводиться в рамках Національної шкільної спортивної олімпіади;

б) екскурсії, походи, фізкультурно-спортивні шкільні свята, пришкільні табори, гуртки, самостійна діяльність удома (*Adrian Dragnea, Aura Bota, Monica Stanescu, Silvia Teodorescu, Virgil Tudor. Educatie fizica si sport – teoria si didactica*).

Г. Керстя розділяє форми фізичної активності учнів у вільний час за іншими критеріями – форми відпочинку (рекреації) та профілактичні (*Carstea Gh. Educatia fizica – teoria si bazele metodicii. Carstea Gh. Metodica educatiei fizice scolare*).

Форми спортивної та змагальної діяльності реалізуються у школах, у яких діють спортивні класи та реалізується навчальна програма "Спорт", шкільних спортивних секціях; у спортивних клубах та асоціаціях поза школою.

Низка дослідників – І. Циклован та Л. Шойту – навпаки розділили форми у вільний час на такі групи: форми організації із змагальним змістом (власні чемпіонати, місцеві, загальні або національні кроси, кубки тощо) та незмагального характеру (масові фізкультурно-спортивні свята, туристичні походи, прогулянки, походи, екскурсії, спортивні табори тощо) (*Siclovan I. Teoria educatiei fizice si sportului; Soitu L. Pedagogia comunicar*).

Туристичні заходи здійснюються у вільний від навчання час і передбачають практикування фізичних вправ, орієнтування на місцевості, прогулянки та екскурсії, як і інші проаналізовані вище форми, вирішують завдання фізичного виховання, хоча не завжди керуються фахівцями. Спортивні свята відбуваються у школах Румунії, як правило, у кінці семестрів або навчального року. Комплексні заходи охоплюють як змагальні, так і незмагальні засоби фізичного виховання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, фахівці галузі фізичного виховання і спорту Румунії наголошують на тому, що різноманітність форм занять з фізичного виховання і спорту базується на

єдності галузі, що, у свою чергу, вимагає забезпечення взаємодії та взаємообумовлення згаданих форм. У наступних наукових розробках запланований аналіз уроку фізичного виховання у румунських школах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Арделеан, Г. І. (2000). Реформування системи фізичного виховання школярів Румунії. (Дис. канд. з фіз. вих. і спорту). Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, Тернопіль.

Цибанюк, О. О. (2020). Інноваційний підхід до програмового забезпечення фізичного виховання учнів початкової школи Румунії (2014–2020 роки). *Освітні обрії*, 1, 36–40.

Цибанюк, О., Мосейчук, Ю. (2020). "Енциклопедія фізичного виховання й спорту в Румунії" – носій ідей фізичного виховання та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 1 (49), 44–49.

Adrian Dragnea, Aura, Bota, Monica, Stanescu, Silvia, Teodorescu & Virgil, Tudor. (2006). *Educatie fizica si sport – teoria si didactica*. Bucuresti.

Carstea, Gh. (1997). *Educatia fizica – teoria si bazele metodicii*. A.N.E.F.S. Bucuresti.

Carstea, Gh. (1999). *Metodica educatiei fizice scolare*. Editura ANEFS. Bucuresti.

Firea, E. (1985). *Metodica educatiei fizice scolare*. Vol. I. I.E.F.S. Bucuresti.

Firea E. (1985). *Metodica educatiei fizice scolare*. Vol. I. I.E.F.S. Bucuresti.

Iriminescu, Nicola. *Unitatea scolara cu Clasele a I-VIII-a. Aria curriculara: Sport. Disciplina Educatie fizica*. Sapata Jud; Arges. Retrieved from

<https://www.scribub.com/timp-liber/sport/Forme-de-organizare-si-practici125222469.php>

Mitra, G., Mogos, Al. (1980). *Metodica educatiei fizice scolare*, Editura Sport-Turism. Bucuresti.

Siclovian, I. (1972). *Teoria educatiei fizice si sportului*. Editura Stadion. Bucuresti.

Soitu, L. (1997). *Pedagogia comunicar*. Editura Didactica si Pedagogica R.A. Bucuresti.

Tsybanyuk, O., Galan, Y., Zavgorodnia, T., Strazhnikova, I., Kushnir, I., Shestobuz, O., Yarmak, O., Kozhokar, M. (2019). Correction of the psychophysiological state of young men aged 11–12 years by means of hiking tourism. *Journal of Physical Education and Sport*, 19, 2120–2126.

REFERENCES

Ardelean, G. (2000). Reforming the system of physical education of Romanian schoolchildren. (Dissertation. from phys. ex. and sports). Ternopil state Pedagogical University named after Vladimir Hnatiuk. [in Ukrainian].

Tsybanyuk, O. O. (2020). Innovative approach to software for physical education of primary school students in Romania (2014–2020). *Educational horizons*, 1, 36–40. [in Ukrainian].

Tsybanyuk, O., Moseychuk, Y. (2020). "Encyclopedia of Physical Education and Sports in Romania" – the bearer of the ideas of physical education and sports. *Physical education, sports and health culture in modern society*, 1 (49), 44–49. [in Ukrainian].

Adrian, Dragnea, Aura, Bota,

Monica, Stanescu, Silvia, Teodorescu, Virgil, Tudor. (2006). *Physical education and sports – theory and teaching*. Bucharest. [in Romanian].

Carstea, Gh. (1997). *Physical education – theory and the basics of methodology*. A.N.E.F.S., Bucharest. [in Romanian].

Carstea, Gh. (1999). *Methodology of school physical education*. ANEFS Publishing House. Bucuresti. [in Romanian].

Firea, E. (1985). *Methodology of school physical education*. Vol. I. I.E.F.S. Bucharest. [in Romanian].

Firea, E. (1985). *Methodology of school physical education*. Vol. II. I.E.F.S. Bucharest. [in Romanian].

Iriminescu, Nicola. *School unit in grades I-VIII. Curriculum area: Sports. Discipline Physical education*. Sapata Jud; Arges. Retrieved from <https://www.scribub.com/timp-liber/sport/Forme-de-organizare-si-practici125222469.php> [in Romanian].

Mitra, G., Mogos, Al. (1980). *Methodology of school physical education*, Sport-Turism Publishing House. Bucuresti. [in Romanian].

Siclovian, I. (1972). *The theory of physical education and sports*. Stadion Publishing House. Bucharest. [in Romanian].

Soitu, L. (1997). *Pedagogy of communication*. Didactic and Pedagogical Publishing House R. A. Bucharest. [in Romanian].

Tsybanyuk, O., Galan, Y., Zavgorodnia, T., Strazhnikova, I., Kushnir, I., Shestobuz, O., Yarmak, O., Kozhokar, M. (2019). Correction of the psychophysiological state of young men aged 11–12 years by means of hiking tourism. *Journal of Physical Education and Sport*, 19, 2120–2126.

Стаття надійшла 17. 11. 2021 р.

